

Denken over vrijheid, taal en wie jij bent

🕒 **Duur** 60 minuten (plus extra tijd voor nabespreking of verwerking)

🎯 **Lesdoel** De leerlingen onderzoeken filosofische begrippen als vrijheid, gelijkheid, de kracht van taal en de zin van het leven. Ze oefenen in het verwoorden van hun standpunten en het begrijpen van andere perspectieven. Zo ontwikkelen ze een onderzoekende houding en versterken ze hun vermogen tot kritisch denken en communiceren.

Verbindende leergebieden

- Taalontwikkeling (argumenteren, verwoorden, luisteren)
- Sociaal-emotionele ontwikkeling (zelfkennis, identiteit, empathie)
- Burgerschap (vrijheid, gelijke rechten, maatschappelijke reflectie)
- Kunstzinnige oriëntatie (verbeelden van waarden en perspectieven)

Kerdoelen

Burgerschap

- 1 Schoolcultuur – Leerlingen leren omgaan met verschillen in waarden en meningen.
- 2 Diversiteit – Leerlingen ontdekken hoe vrijheid en gelijkheid samenhangen met verschillen.
- 5 Democratische betrokkenheid – Leerlingen leren hoe ze actief kunnen bijdragen aan een rechtvaardige samenleving.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen oefenen in argumenteren en luisteren naar anderen.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen beargumenteren hun mening en stellen vragen.

Kunst en cultuur

- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen geven hun waarden visueel vorm.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen reflecteren op beelden en woorden van henzelf en anderen.

Mens en maatschappij

- 5 Historische ontwikkelingen – Leerlingen leren over het verleden en de betekenis ervan voor nu en de toekomst.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen leren kritisch kijken naar maatschappelijke veranderingen en erfgoed.

Benodigdheden

- Touw of tape voor de vrijheidsbarometer
- Waarden- of woordkaarten
- Tijdschriften en kranten voor collage
- Kaartjes met stellingen en dilemma's
- Schrijf- en tekenspullen
- Eventueel: een fragment uit een film of boek over vrijheid (bijvoorbeeld *Matilda*, *De GVR* of *De Kleine Prins*)

Introductie voor de leerkracht

In groep 7 beginnen leerlingen met het vormen van een eigen wereldbeeld. Ze stellen diepere vragen, kunnen abstract denken en zijn gevoelig voor sociale en morele kwesties zoals vrijheid, gelijkheid, onrecht en verantwoordelijkheid. In deze les staat onderzoekend leren centraal. Leerlingen leren dat niet alle vragen een vast antwoord hebben, maar dat nadenken over een vraag zélf waardevol is. Taal speelt daarbij een grote rol – want hoe je iets zegt, bepaalt vaak hoe het overkomt.

Als leerkracht begeleid je het gesprek met open vragen, denkpauzes en ruimte voor twijfel. Laat leerlingen merken dat hun gedachten ertoe doen, ook als ze nog zoekend zijn. Zo groeien ze in zelfkennis, nieuwsgierigheid en empathisch denken.

Omschrijving van de opdracht

De leerlingen denken na over fundamentele begrippen als 'vrijheid', 'gelijkheid' en 'taal'. Ze onderzoeken hun eigen ideeën en die van anderen, maken keuzes zichtbaar en leren dat vrijheid voor iedereen iets anders kan betekenen. Ze oefenen met luisteren, verwoorden, verbeelden en reflecteren.

Begeleiding

Gebruik vragen als:

- Wat betekent vrijheid voor jou?
- Wat als een ander dat anders ervaart?
- Wat doet taal met je gevoel?

Laat ruimte voor meerdere waarheden en grijze gebieden.

Kennisoverdracht

Gebruik een voorbeeldverhaal of dilemma als starter, zoals: 'Moet je alles kunnen zeggen als het jouw mening is?' Leg uit dat:

- vrijheid niet altijd vanzelfsprekend is;
- taal invloed heeft op hoe we denken en voelen;
- je mag twijfelen en zoeken naar antwoorden.

Differentiatie

- Gebruik beeld- of woordkaarten voor taalondersteuning.
- Laat leerlingen zelf kiezen tussen tekenen, collage of debat.
- Laat snelle denkers zelf een dilemma of filosofische stelling ontwerpen.

De vijf fasen van de leercirkel**Verwonderen**

Doel: leerlingen verwonderen zich over begrippen als 'vrijheid' en 'gelijkheid'.

Activiteit: stel de vraag: 'Wanneer voel jij je vrij?' Laat leerlingen een woord, symbool of kleine tekening maken die daarbij past. Deel de tekeningen in de kring en bespreek verschillen.

Oriënteren

Doel: leerlingen ontdekken dat taal invloed heeft op hoe je vrijheid en verantwoordelijkheid ervaart.

Activiteit: speel het taalwisselspel. Laat leerlingen zinnen omvormen en bespreek daarna:

- Wat verandert er?
- Klinkt het anders en voelt het ook anders?

Onderzoeken

Doel: leerlingen verkennen morele keuzes en waarden.

Activiteit: werk met de vrijheidsbarometer of het stellingenspel. Lees een stelling voor, laat leerlingen zich positioneren en laat groepjes argumenten bedenken bij hun standpunt.

Uitvoeren

Doel: leerlingen verbeelden en presenteren hun ideeën over vrijheid en identiteit.

Activiteit: maak een vrijheidscollage of een waardenslinger. Elke leerling licht toe:

- Waarom koos je deze beelden of woorden?
- Hoe voelt vrijheid voor jou?

Reflecteren

Doel: leerlingen denken na over hun waarden en hoe ze met anderen in gesprek gaan.

Activiteit: klassikale reflectie. Vragen:

- Wat heb je geleerd over vrijheid en gelijkheid?
- Heeft iemand iets gezegd wat je aan het denken zette?
- Kan vrijheid voor jou iets anders zijn dan voor een ander?

Laat leerlingen de volgende zinnen afmaken:

- Vrijheid is voor mij ...
- Ik wil beter nadenken over ...
- Door deze les begrijp ik beter dat ...

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Observeer:

- Wie toont kritisch of empathisch denkvermogen?
- Wie komt tot nieuwe inzichten of verandert van mening?
- Wie durft een ander perspectief te verkennen?

Reflecteer:

- Welke begrippen riepen veel discussie op?
- Welke leerlingen groeiden in hun vermogen tot argumenteren?
- Hoe kan ik dit niveau van denken en communiceren blijven stimuleren?

Mogelijke vervollessen

- Wanneer is spreken dapper?
- Mag je denken wat je wilt – en zeggen wat je denkt?
- Wat betekent 'rechtvaardigheid' eigenlijk?
- Wat als niemand meer luisterde?
- Hoe belangrijk is de waarheid?

Deze lesbrieft hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl